

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป.ลาว) ในอดีต เป็นประเทศที่มีพื้นที่ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ประเทศหนึ่ง อยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่เนื่องจาก ส.ป.ป.ลาว เป็นประเทศที่อยู่ระหว่างการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาประเทศจะอาศัยทรัพยากรจากป่าไม้เป็นหลัก ส่งผลทำให้พื้นที่ป่าไม้ ตลอดจนทรัพยากรภายในป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ส.ป.ป.ลาว ยังขาดรูปแบบที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ส่งผลทำให้ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศลดลงอย่างเห็นได้ชัดในอนาคตหากไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการอนุรักษ์อาจจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของ ส.ป.ป.ลาว

ทรัพยากรป่าไม้ของ ส.ป.ป.ลาว ประกอบด้วย ป่าที่ใช้สำหรับการผลิต และส่วนของป่าที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์และป่าสงวน (กฎหมายป่าไม้, 2551) อัตราความหนาแน่นของป่าไม้ปี 2483 (70%) ปี 2535 (47%) และปี 2545 (41.5 %) พบว่า จำนวนป่าไม้ลดลงเรื่อย ๆ มีการทำลายป่าไม้อัตรา 2% ในปี (2525-2535) และ 5,6% ในปี (2535-2545) (ค่าไฟ มณีวง บทเสนอประวัติความเป็นมาของป่าไม้ใน ส.ป.ป.ลาว, 2552) ความเสื่อมโทรมป่าไม้ และป่าได้ลดลง ในปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบันถึง 54% ความหนาแน่นของป่าไม้ลดลง 29% ถึง 8.2% ในปี พ.ศ. 2545 (FAO.2533 และ 2544)

ทรัพยากรธรรมชาติประกอบด้วย ดิน น้ำ ป่าไม้ และแร่ธาตุเป็นทรัพยากรที่มีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เหมือนเซลล์ชนิดต่าง ๆ ในร่างกาย ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป จะทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศอื่น ๆ ด้วย หรือทำให้เกิดภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติขึ้น สมัยก่อนนั้นมนุษย์มีความสัมพันธ์กับป่าไม้อย่างใกล้ชิดเป็นระยะเวลายาวนาน ป่าไม้เป็นแหล่งที่มาของปัจจัย 4 (อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค) ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตตลอดมา และอำนวยความสะดวกประโยชน์ให้แก่มนุษย์มานับประการ ทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรงได้แก่ ต้นไม้ในป่าและพืชสมุนไพรต่าง ๆ ประโยชน์ทางอ้อมได้แก่ ป่าไม้ช่วยควบคุมความสมดุลของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมให้เกิดความสมดุล นอกจากนี้ป่าไม้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้อีกมากมาย ในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาของประเทศ มีการใช้ประโยชน์จากป่าไม้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน นอกจากการดำรงชีพแล้วป่าไม้ยังเป็นที่มาของรายได้มหาศาล เนื่องจากไม้เป็นทรัพยากรที่มีมูลค่าสูง แต่

อย่างไรก็ตาม ได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้มาเป็นพื้นที่ใช้สำหรับการเพาะปลูก เพื่อเลี้ยงชีพและรายได้ที่โดยเฉพาะคนที่อาศัยในบริเวณใกล้ป่าไม้ (จาลิต ดิงสัททิพย์, 2531, น. 41)

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ร้อยละ 80 เป็นเขตภูเขาซึ่งมีพื้นที่ 23,680,000 เฮกตาร์ (148 ล้าน ไร่) มีพลเมืองในปัจจุบัน ประมาณ 6,492,400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 3,237,600 คน เพศหญิง 3,254,800 คน แบ่งเขตการปกครองเป็น 18 แขวง 148 เมือง 8,507 หมู่บ้าน ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 27คน/ตารางกิโลเมตร (625 ไร่) นอกจากนี้ยังมี ชนเผ่า 49 ชนเผ่า คิดเป็นร้อยละ 80 ของประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท และประมาณร้อยละ 20 ของประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่ตัวเมือง ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ประมาณ ร้อยละ 45 มาจากทรัพยากรธรรมชาติ อัตราการเกิดของประชากร ร้อยละ 3 ต่อปี ประชาชนส่วนมากร้อยละ 90 เป็นเกษตรกรอาศัยอยู่ชนบท ในปี พ.ศ. 2483 การกสิกรรมที่เป็นพื้นฐาน ป่าไม้ สัตว์ และการประมง ครอบครัวยุคใหม่ อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นแหล่งอาหาร และรายได้ต่อครอบครัวมี GDP 1,900 \$ ในปี 2548 อัตราความยากจนของประชากรประมาณ ร้อยละ 46 ในปี พ.ศ. 2536 ประมาณ ร้อยละ 33 ในปี 2546 อัตราพื้นที่ป่าไม้ถึงทั่วประเทศ 17 ล้าน เฮกตาร์ (106.25 ล้านไร่) หรือเท่ากับ ร้อยละ 70 ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 จากการสำรวจจากภาพถ่ายทางอากาศและดาวเทียม แสดงให้เห็นว่า เนื้อที่ป่าไม้ยังเหลือเพียง 11.2 ล้านเฮกตาร์ (70 ล้านไร่) หรือเท่ากับร้อยละ 47 ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ และในปี พ.ศ. 2532 พบว่าเนื้อที่ป่าไม้ ได้ลดลงเหลือเพียง 9,724,700 เฮกตาร์ (60,779,375 ไร่) หรือร้อยละ 41 ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ (คำกิ่งแก้ว ปัดท่ามะวง, น. 1)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ก่อนปี พ.ศ. 2518 สภาพป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ ประชากรมีการทำลายป่าไม้น้อย ในช่วงปี พ.ศ. 2519-2534 เป็นช่วงเวลาประเทศกำลังพัฒนา โดยเน้นกลไกการพัฒนาทางเศรษฐกิจใหม่ อาศัยทรัพยากรป่าไม้เป็นหลักเพื่อสร้างรายได้ และความสุขให้กับประชากรในประเทศ รวมถึงการสร้างเมืองหลวง จึงเป็นสาเหตุหลักในการทำลายป่าไม้ มีการบุกรุกทำลายป่าไม้เพื่อการเกษตร การบุกรุกตั้งถิ่นฐาน การแผ้วถางป่าทำไร่แบบเคลื่อนที่ (ทำไร่เลื่อนลอย) รวมถึงไฟป่า การทำไม้ที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกตามกฎหมาย การพัฒนาสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ การลักลอบตัดไม้ และการตัดไม้เพื่อการค้าเป็นต้น (กระทรวงกสิกรรมป่าไม้กรมป่าไม้ ยุทธศาสตร์ป่าไม้ถึง ค.ศ. 2563, 2548, น. 2)

เพื่อเป็นการปกป้องและรักษาป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลายไปมากกว่านี้ รัฐบาลได้ออกคำรัฐเลขที่ 164/น ย ว่าด้วยการสร้างตั้งป่าสงวนแห่งชาติ ในทั่วประเทศจำนวน 18 แห่ง เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2536 (2536) (ปัจจุบันมี 24 แห่ง ต่อมารัฐบาลได้ปรับปรุงกฎหมายป่าไม้เมื่อวันที่ 11 เดือน ตุลาคม 2539 (2539) กฎหมายว่าด้วย สัตว์น้ำ และ สัตว์ป่า เลขที่ 07/ส ป ช ลงวันที่ 24/12/2550

นอกจากนี้รัฐยังได้ออกคำสั่งเลขที่ 59/น ย ว่าด้วยการจัดการป่าผลิตแบบยั่งยืนเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2545 (กระทรวงกสิกรรมป่าไม้กรมป่าไม้, 2543) อันที่เด่นที่สุด (ล่าสุด) คำสั่ง ฉบับเลขที่ 15/น ย วันที่ 13/5/2559 โดยให้ยุติการนำส่งไม้แปรรูปออกต่างประเทศ และ ยุติการขุดค้นไม้จากป่าธรรมชาติ ซึ่งท่านนายกได้เน้นให้กระทรวงการที่เกี่ยวข้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ปัจจุบันก่อนับว่าได้ผลดีสมควร

ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าที่ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และมีผลต่อปัจจัยทางชีวภาพ มีผลกระทบต่อสภาพดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพราะทั้งทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมจะมีความสัมพันธ์กันไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในระบบนิเวศก่อให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ การทำลายป่าจึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ การทำลายป่าเป็นสาเหตุ และ ผลกระทบของภาวะโลกร้อน ฉะนั้นประชาชน และ ผู้นำชุมชน (หมู่บ้าน) ต้องมีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคม ร่วมมือกันป้องกันพื้นที่ป่า และ ร่วมกันปลูกต้นไม้ทดแทนต้นไม้ในป่าที่หายไป และ สร้างกฎกติกาช่วยกันดูแลไม่ให้มีใครเข้าไปตัดต้นไม้ ซึ่งในแขวงจำปาสักโดยเฉพาะพื้นที่เมืองปะทุมพอน ป่าสงวนคงหัวสาวเองก็ประสบกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าที่จะเห็นได้จากหน่วยงานของทางราชการต่าง ๆ ได้มีมาตรการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ในเรื่องของการบุกรุกแผ้วถางที่ทำกิน การตัดไม้ทำลายป่า การจุดเผาป่าเพื่อผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทุกๆปี การบุกรุกป่าไม้เพื่อทำการเกษตร เพื่อการพาณิชย์ ที่อยู่อาศัยอยู่ตลอดเวลาทำให้พื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก ในระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้เกิดภัยจากธรรมชาติ ภัยจากไฟป่าได้ทำลายป่าไม้ที่อายุมาก และต้นไม้ใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ทั่วพื้นที่แขวงจำปาสัก ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากผลการพัฒนาที่ใช้การขยายพื้นที่เพื่อทำการเกษตร และ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าทำให้จำนวนพื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่า ตามกรอบแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวน ประกอบด้วย ด้านการป้องกันรักษาป่า ด้านการปลูกป่า ด้านการดูแลรักษาป่า ด้านการป้องกันไฟป่า และ มีแนวทางการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติคงหัวสาว โดยเฉพาะพื้นที่บ้านน้ำพาก เมืองปะทุมพร แขวงจำปาสัก

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สภาพทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่า และกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านน้ำพากเป็นอย่างไร

1.2.2 การจัดการป่าสงวนคงหัวสาวของหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในระยะผ่านมามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง

1.2.3 แนวทางในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านน้ำพาก ในเขตป่าสงวนคงหัวสาวมีลักษณะใด

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่า และกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร

1.3.2 เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคการจัดการป่าสงวนคงหัวสาวของหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบตั้งแต่ปี 2536 ถึงปัจจุบัน

1.3.3 เพื่อกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านน้ำพากในเขตป่าสงวนคงหัวสาว

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติคงหัวสาว บ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติคงหัวสาว เขตเมืองปทุมพร แขวงจำปาสักมีอาณาเขตควบคุมพื้นที่ เฉพาะบ้านน้ำพาก เนื้อที่ 5,884 เอเคตรา (36,775 ไร่)

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ ตุลาคม 2560 ถึงเดือน มีนาคม 2561

1.4.4 ประชากร และ กลุ่มเป้าหมาย

1.4.4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร ในปี พ.ศ.2560 จำนวน 205 ครัวเรือน โดยเอาหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ครัวเรือนละ 1 คน ได้ประชากรในการวิจัยทั้งหมด 205 คน

1.4.4.2 กลุ่มเป้าหมาย (แบ่งออกเป็น 2 ระยะ)

ระยะที่ 1 กลุ่มเป้าหมายใช้สัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดเจาะจงได้แก่ ผู้อาวุโส และ คณะกรรมการบ้านจำนวน 7 คน นายบ้านรองนายบ้านจำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ป่าสงวนแห่งชาติ ดงหัวสาว จำนวน 9 คน รวม 21คน

ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมายใช้ Focus Group ผู้วิจัยได้กำหนดเจาะจงได้แก่ ผู้นำชุมชน บ้านน้ำพาก และคณะกรรมการบ้านจำนวน 7 คน นายบ้านรองนายบ้านจำนวน 5 คน ตัวแทน คริวเรือนบ้านน้ำพากจำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว จำนวน 9 คน รวม 31คน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“ชุมชน (Community)” หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันบ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก

“ป่าไม้ (Forest)” หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยพืชพันธุ์ ต้นไม้นานาชนิดที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ หรือเกิดจากการปลูก ในที่นี้ หมายถึง ป่าสงวนดงหัวสาว เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

“ป่าสงวนแห่งชาติ (National Forest)” หมายถึง ป่าไม้ที่ได้กำหนดเพื่อจุดประสงค์นำไปใช้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ปกป้องรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ระบบนิเวศป่าไม้ และสิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณค่าทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การศึกษา และการค้นคว้าทดลองด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขอบเขตชายแดนอย่างชัดเจนในที่นี้ หมายถึง ป่าสงวนดงหัวสาว เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก

“บ้านน้ำพาก (Home Village)” หมายถึง หมู่บ้านน้ำพากที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ ดงหัวสาว ตามรูปแบบการปกครองของ ส ป ป.ลาว ซึ่งรวมมี บ้าน กลุ่มบ้าน เมือง แขวง นครหลวง

“ประชาชน (People)” หมายถึง ชาวบ้านน้ำพาก เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว

“สวน (Garden)” หมายถึง ไร่กาแพ ไร่มันฝรั่ง สวนยางพาลา อยู่พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว บ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก

“กลุ่มผู้รู้ (Expert)” หมายถึงผู้ที่ทราบถึงประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านน้ำพาก ประวัติของป่าสงวนดงหัวสาวในช่วงเวลาที่บ้านและป่าสงวนมีการเปลี่ยนแปลง เช่น หัวหน้าครอบครัว ผู้อาวุโส ของบ้าน นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน)รองนายบ้าน (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ

“อาสาสมัคร (Volunteer)” หมายถึง ผู้ที่ถูกแต่งตั้งจากชาวบ้านหรือนายบ้านซึ่งทำหน้าที่ให้แก่ชาวบ้านและหน่วยงานป่าสงวนดงหัวสาวซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจตราและรายงานสภาพที่เกิดขึ้นที่พื้นที่ป่าสงวนดงหัวสาว

“กิจกรรม (Activity)” หมายถึง การดำเนินงานด้านการส่งเสริมความร่วมมือของหน่วยงานราชการกับประชาชนที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา ทรัพยากรป่าไม้ในป่าสงวนดงหัวสาว

“แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (Strategies for Forest Preservation)” หมายถึง การนำเอา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง มากำหนดและค้นหาวិธีการที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามแผนการจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

“การอนุรักษ์ป่าไม้ (Forest Preservation)” หมายถึง การปกป้องรักษา และใช้อย่างมีประโยชน์ (ใช้มีหลักการ ประหยัด) รับประทานมิไว้ใช้ตลอดไปอย่างยั่งยืนโดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

“การฟื้นฟูป่าไม้ (Restoration)” หมายถึง ทำให้สิ่งแวดล้อมให้แปรสภาพเป็นปกติ หรือ พลิกฟื้นสภาพป่าไม้ให้กับมาสมบูรณ์เหมือนเดิม การฟื้นฟูป่าไม้มีสองวิธี คือ การฟื้นฟูป่าไม้แบบธรรมชาติ และการฟื้นฟูป่าไม้แบบปลูกเสริม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบความสำคัญ และสภาพในปัจจุบันของพื้นที่ป่าสงวน รวมไปถึงแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทั้งทางกายภาพ (ภูมิทัศน์ป่าไม้) และชีวภาพ (ระบบนิเวศ) ของทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

1.6.2 แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้นี้หน่วยงานเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตัวจริง (การกระทำ) ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว รวมไปถึงเขตป่าสงวนอื่น เพื่อให้มีศักยภาพรองรับความต้องการของชุมชน และส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ และราษฎรในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นยิ่งขึ้น

1.6.3 ป่าจะคืนสู่สภาพเดิม ประชาชนในชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างไม่มีวันหมดชีวิตจะดีขึ้น ประชาชนในชุมชนจะรู้สึกหวงแหนป่าไม้มากยิ่งขึ้น

1.6.4 แขนงทรัพยากรป่าไม้จะได้รับทุนช่วยเหลือจากสากน

1.6.5 ประเทศชาติเพิ่มพื้นที่ปกคุมป่าไม้มากยิ่งขึ้น